

บทที่ 8

สภาพทั่วไปของบ้านทุ่งมะปราง

ประวัติชุมชน

ชื่อบ้านทุ่งมะปราง : จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสหลายท่านในชุมชน ที่มาของชื่อชุมชนแห่งนี้ไม่ค่อยชัดเจนนัก บางท่านบอกว่ามาจากชื่อดั้งไม้ชนิดหนึ่ง บางท่านก็บอกว่ามาจากตำนานเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่จากการบอกเล่าของนางสีะ เจาะตะ อายุประมาณ 100 ปี ซึ่งเป็นผู้อาวุโสที่สุดในชุมชนเกิดและเติบโตที่นี่ ได้เล่าว่า มีผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ มะลัง เป็นคนที่เก่งในเรื่องวิชาอาคม มีคนนับถือมาก และชอบช่วยเหลือผู้อื่น หลังจากมะลังได้เสียชีวิตลง ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่นจึงเรียกบริเวณนี้ตามชื่อหญิงนั้นว่า "ทุ่งมะลัง" และเพี้ยนเป็น "ทุ่งมะปราง" ดังในปัจจุบัน นางสีะ ได้เล่าต่อว่าเมื่อก่อนบริเวณนี้เป็นป่ารกทึบ มีสัตว์ป่าเกือบทุกชนิด ตอนนั้น (สมัยเด็กๆ) มีคนอาศัยอยู่ประมาณ 7 ครอบครัว แต่ที่อาศัยอยู่ประจำมีเพียง 4 ครอบครัว คือ นายเต๊ะ สุหลง (พ่อนางสีะ) นายดำ ปานจันทร์ นายเ็นาะ ทองแดง และนายเจ๊ะบากา เจาะตะ ครอบครัวเหล่านี้ ย้ายมาจากบ้านปากบางและปันจอร์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ห่างจากบ้านทุ่งมะปราง ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 15 กิโลเมตร ประชาชนของหมู่บ้านทั้งสองมีอาชีพทำนาเป็นหลัก เมื่อหมดช่วงทำนาก็พากันไปจับจองพื้นที่ป่าธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใด เป็นเจ้าของเพื่อทำการเพาะปลูกและหาของป่าขาย ดังนั้นชาวบ้านกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาจับจองพื้นที่บริเวณบ้านทุ่งมะปราง (ประมาณปี พ.ศ. 2430-2470) เหตุผลที่ชาวบ้านเลือกบริเวณนี้จะมาจากพื้นที่ที่เป็นที่ราบ มีลำคลองไหลผ่าน เหมาะแก่การเพาะปลูก และสัญจรไปมาได้สะดวกโดยใช้แพที่ทำจากไม้ไผ่ล่องไปตามลำคลอง ในระยะแรกจะไปกลับเป็นช่วงๆ คือเมื่อหมดช่วงทำนาก็จะมาเพาะปลูกผักผลไม้ และหาของป่า เช่น ไม้ไผ่ และหวาย เป็นต้น นำไปขายที่บ้านคูสนซึ่งเป็นตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าที่ใหญ่ที่สุด (ปัจจุบันคูสนมีสถานะเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล) เมื่อถึงช่วงหน้าทำนาชาวบ้านกลุ่มนี้ก็พากันกลับไปหมู่บ้านเดิมเพื่อทำนาอีก เป็นอย่างนี้สลับกันต่อเนื่องกันมาเรื่อยๆ ต่อมาประชาชนจากหมู่บ้านอื่นๆ ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวรไม่ไปกลับเหมือนในช่วงแรก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2500 (ระหว่างปี พ.ศ. 2471-2500) มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยประมาณ 30 ครอบครัว มีนายดำ ปานจันทร์

เป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยการแต่งตั้งจากทางราชการ (เดิมบ้านทุ่งมะปราง คือ หมู่ที่ 10 ของตำบลควนสตอ) หลังจากนายดำ เกษียณอายุก็มีนายอาด อูมา เป็นผู้ใหญ่บ้านที่มาจาก การเลือกตั้งเป็นคนแรก และในช่วงที่นายอาดเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2540) ได้มีประชาชนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในช่วงปี พ.ศ. 2513-2516 มีการสร้างถนนเส้นทางสายสามแยกควนสตอ-ชายแดนประเทศมาเลเซีย และถนนสายดังกล่าวได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยการลาดยาง ในปี พ.ศ. 2528 ทำให้การสัญจรไปมาสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2529-2530 ได้มีการเดินสายไฟฟ้าและติดตั้งเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อนำกระแสไฟฟ้ามาใช้ภายในหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนมาตั้งรกรากกันมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นสื่อสารมวลชน (Mass Media) หลายแขนง อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ฯ ก็แพร่เข้ามายังหมู่บ้าน สื่อเหล่านี้เป็นกลไกช่วยให้เกิดความทันสมัย (Modernization) ขึ้นในหมู่บ้าน และได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนาและการศึกษา โดยเฉพาะการเมืองซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องหลังจากปี พ.ศ. 2475 จากประวัติของชุมชนดังที่กล่าวมาพอจะสันนิษฐานได้ว่า บ้านทุ่งมะปรางน่าจะมีอายุไม่น้อยกว่า 100 ปี

ปัจจุบันบ้านทุ่งมะปราง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล มี 82 ครัวเรือน ประชากร 508 คน และมีนายปฏิวัติ ปะดุกา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

ที่ตั้งและสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของชุมชน

บ้านทุ่งมะปราง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอควนโดนห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 12 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ จดหมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง

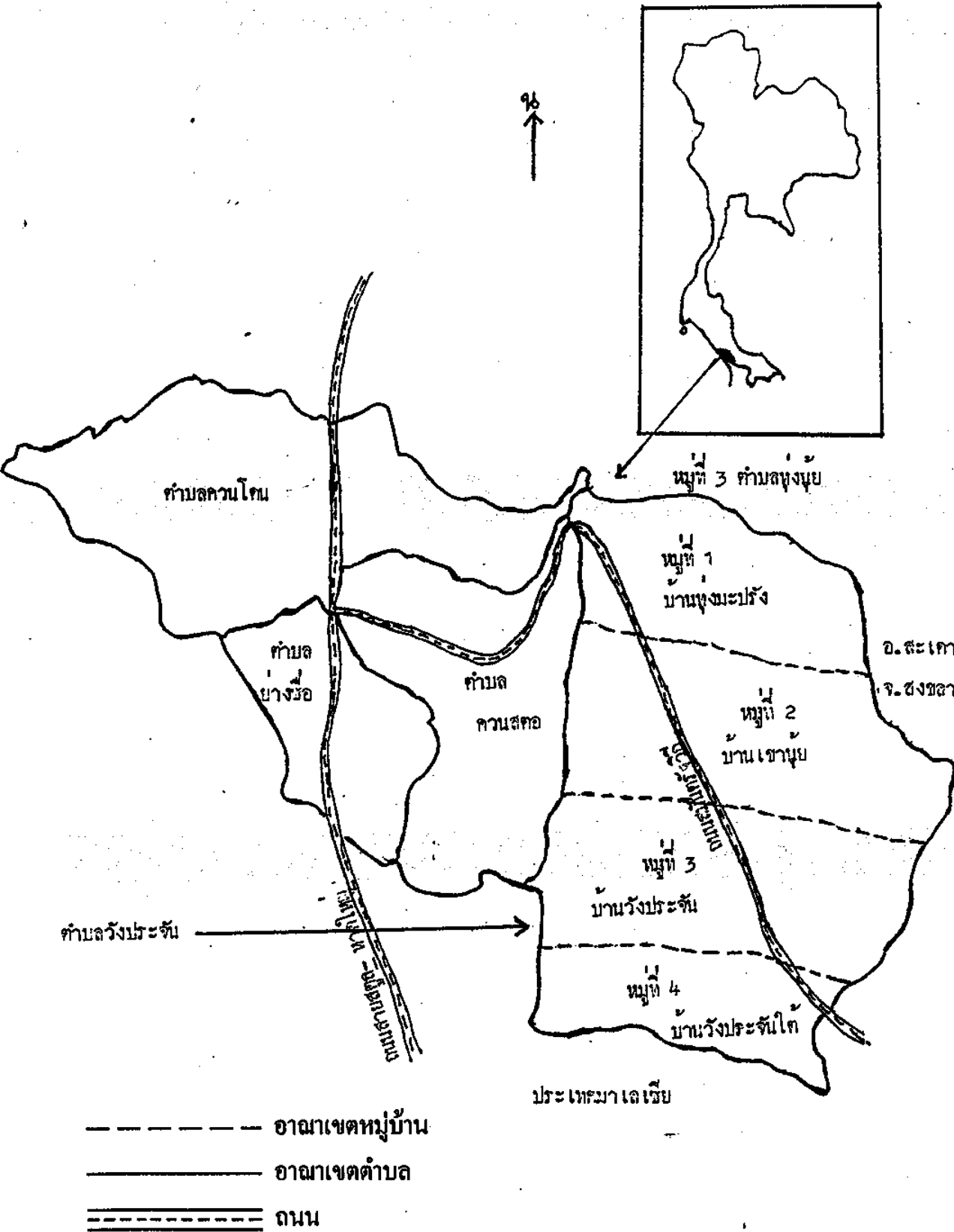
ทิศใต้ จดหมู่ที่ 2 ตำบลประจัน อำเภอควนโดน

ทิศตะวันออก จดอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก จดหมู่ที่ 10 ตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ มีลักษณะเป็นที่ราบอยู่ระหว่างหุบเขา มีลำคลองไหลผ่าน 3 สาย คือคลองหัก คลองมาเลาะและคลองดูโ๊ะ บริเวณที่ราบจะเป็นที่ตั้งบ้านเรือนทำสวนยางพาราและผลไม้ ในช่วงฤดูฝน ฝนตกชุกนับตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ธันวาคม ส่วนฤดูร้อน อากาศจะร้อนมากซึ่งอยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม ที่ตั้งและอาณาเขตของหมู่บ้านทุ่งมะปราง ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล มีรายละเอียดดังแสดงไว้ในแผนภาพ 4

แผนภาพ 4 แผนที่หมู่บ้านทุ่งมะปราง ตำบลวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน

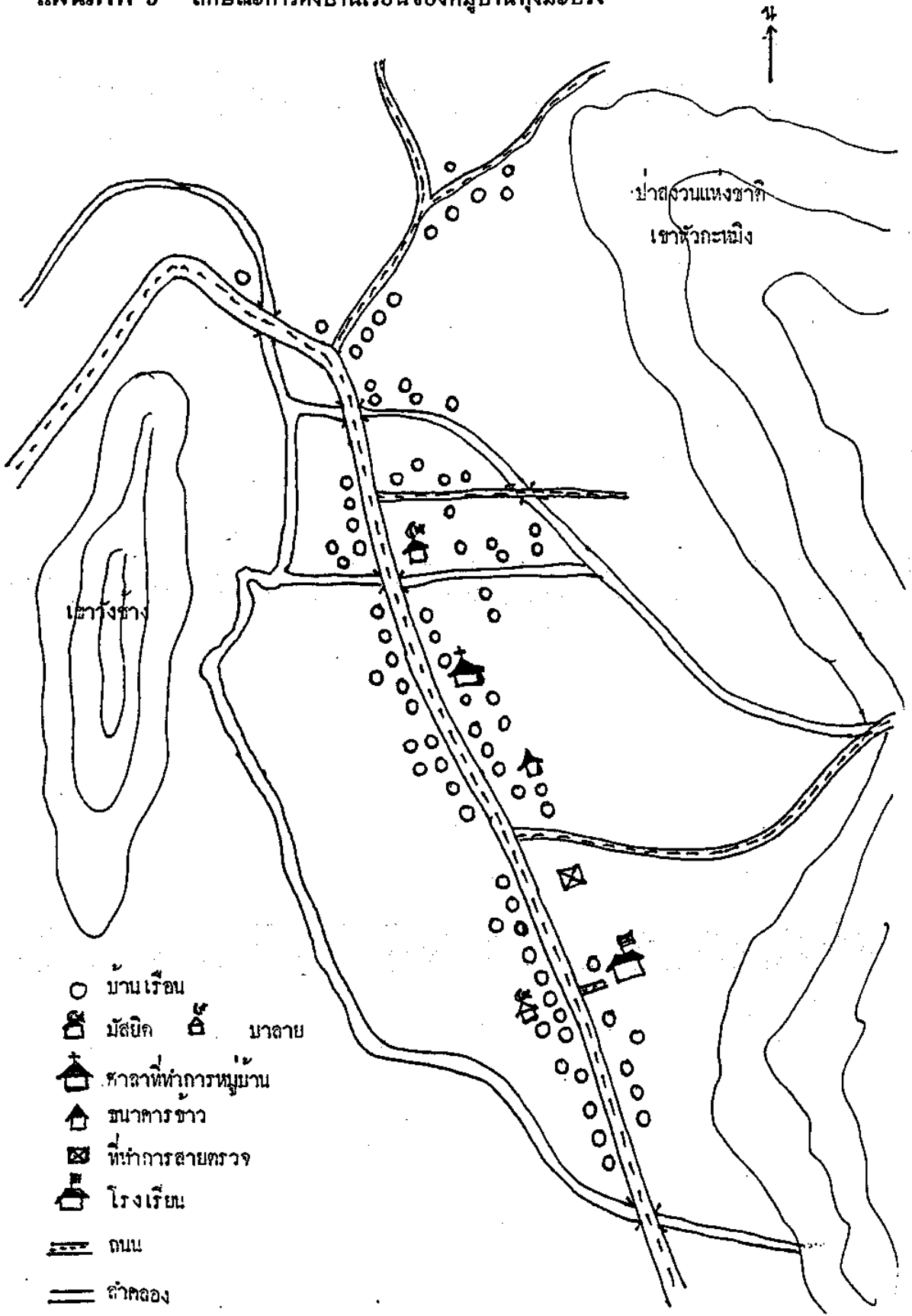
บ้านทุ่งมะปราง มีการจัดตั้งบ้านเรือนในลักษณะเรียงรายสลับกับพื้นที่สวนยางพารา และสวนผลไม้ตลอด 2 ฝั่งถนนสมันต์รัฐวิถีสี่ (ถนนสายสามแยกควนสตอ-ชายแดนประเทศ มาเลเซีย) เป็นระยะทางยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ส่วนลักษณะบ้านเรือนของชาวบ้านมีหลาย ลักษณะปะปนกันไป มีทั้งบ้านไม้ยกพื้น หลังคามุงสังกะสี ฝาบ้านทำด้วยไม้และไม้ไผ่ขัดแตะ มีทั้งบ้านสองชั้นและบ้านชั้นเดียวสร้างด้วยคอนกรีตหลังคามุงกระเบื้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลา ของการสร้างบ้าน กล่าวคือถ้าเป็นบ้านสมัยเก่าหรือสร้างมานานจะเป็นบ้านยกพื้นมุงสังกะสี ในขณะที่บ้านสองชั้นหรือบ้านชั้นเดียวจะเป็นที่สร้างขึ้นมานานหรือเป็นบ้านสมัยใหม่ ซึ่ง บ้านทั้งสองลักษณะจะมีจำนวนพอๆ กัน และจากการสังเกตพบว่าบ้านเรือนส่วนใหญ่ไม่ค่อย มีเครื่องตกแต่งภายในบ้านหรือเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ อันแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและ คำนิยมของหมู่บ้านตามกระแสบริโภคนิยมในยุคปัจจุบัน

แหล่งชุมชนหรือศูนย์กลางของหมู่บ้านไม่ค่อยชัดเจนนัก แต่ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณ บ้านอดีตผู้ใหญ่บ้าน (นายอาด อูมา) ซึ่งบริเวณนี้มีร้านค้า ศาลาที่ทำการหมู่บ้านหรือศูนย์ สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและมีบริการโทรศัพท์ชุมชน (ตั้งอยู่ในบ้านอดีตผู้ใหญ่บ้าน) นอกจากนี้ บริเวณนี้แล้วยังมีที่บริเวณร้านน้ำชาประจำหมู่บ้านและบริเวณร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ โดยเฉพาะ ร้านน้ำชาจะมีคนไปใช้บริการมากในช่วงเช้า สิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์หรือสาธารณูปโภค ของหมู่บ้านมีดังนี้

มัสยิด	1 แห่ง
บालาย (นาซ๊ะห์)	1 แห่ง
โรงเรียน	1 แห่ง
ศาลาที่ทำการหมู่บ้านหรือสาธารณสุขมูลฐาน	1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์	1 แห่ง
ธนาคารข้าว	1 แห่ง
ลานฝึกซ้อมกีฬา	1 แห่ง
ประปาหมู่บ้าน	1 แห่ง
ที่พักสายตรวจ	1 แห่ง

ภูมิลักษณะหรือลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน ตลอดจนสิ่งที่เป็นสาธารณะ ประโยชน์ของหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังแสดงไว้ใน แผนภาพ 5

แผนภาพ 5 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านทุ่งมะปราง

ลักษณะด้านประชากร

บ้านทุ่งมะปราง มีประชากร 82 ครัวเรือน จำนวน 508 คน แบ่งออกเป็น เพศชาย 255 คน เพศหญิง 253 คน แบ่งตามช่วงอายุ ได้ดังนี้

ตาราง 1 ประชากรแบ่งตามช่วงอายุ

อายุ	เพศ / จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำกว่า 3 ปี	22	23	45
3-5 ปี	29	33	62
6-12 ปี	30	31	61
13-14 ปี	16	22	38
15-18 ปี	30	22	52
19-50 ปี	92	88	180
51-60 ปี	22	22	44
60 ปีขึ้นไป	14	12	26
รวม	255	253	508

ครอบครัวและเครือญาติ

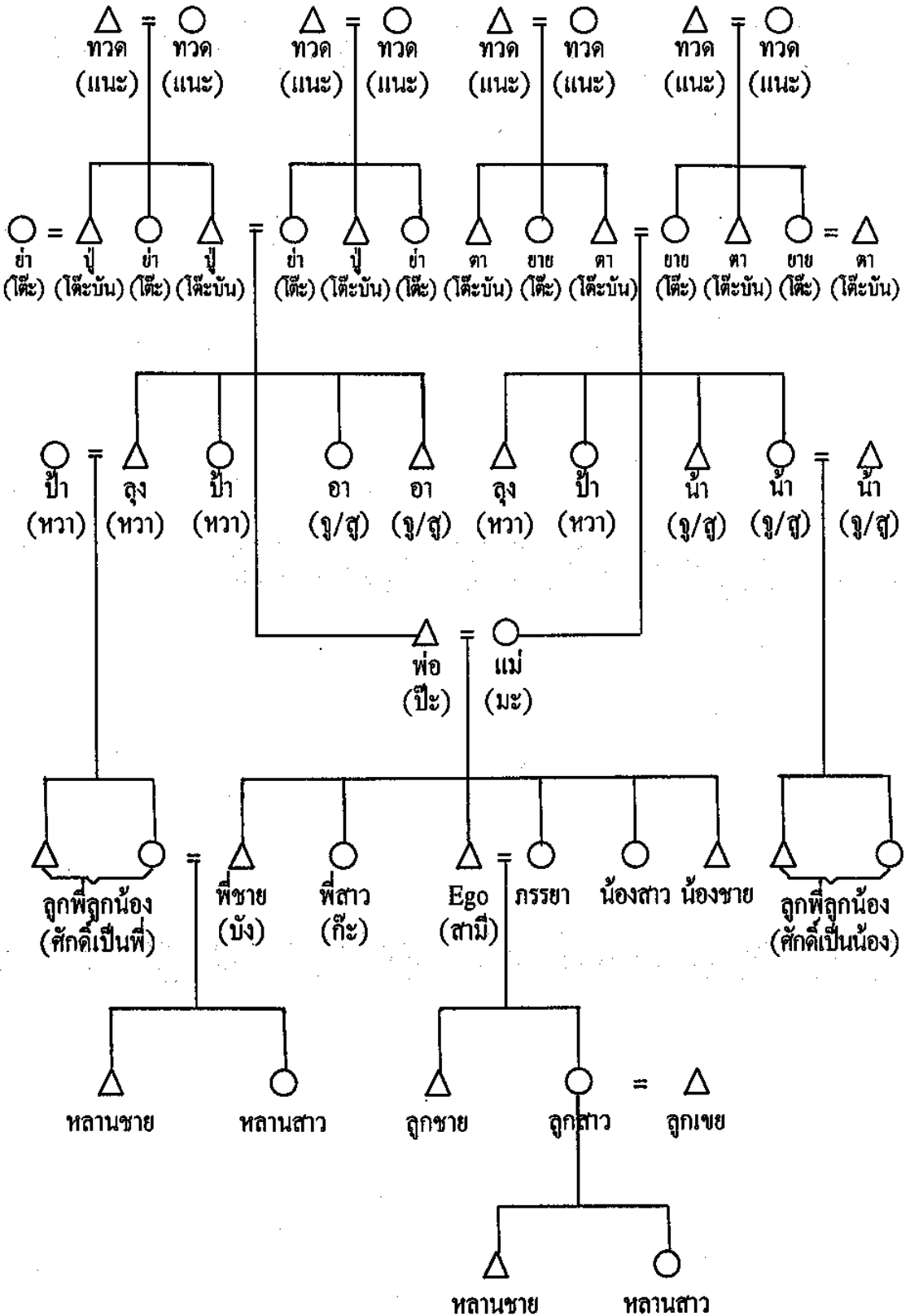
บ้านทุ่งมะปราง เป็นชุมชนขนาดเล็กชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนจะมีความเกี่ยวพันเป็นเครือญาติเกือบทั้งหมดบ้าน เพราะมีเพียงไม่กี่ตระกูล เช่น เจาะคะ ทองแดง อูมา หลังเกตุ และปะดุกา เป็นต้น เมื่อมีกิจกรรมประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ ในครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง ชาวบ้านก็จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ลักษณะครอบครัวในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวประมาณร้อยละ 70 และร้อยละ 30 เป็นครอบครัวขยาย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าครอบครัวขยายเป็นครอบครัวที่เข้ามาอยู่ในระยะแรกๆ ส่วนครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมาก

ขึ้นในระยะหลัง เมื่อสมาชิกในครอบครัวไปแต่งงานก็แยกไปตั้งครอบครัวใหม่และครอบครัวที่อพยพเข้ามาที่หลังก็เป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ (ประมาณ 20 กว่าปีที่ผ่านมา)

เมื่อพิจารณาลักษณะอำนาจในครอบครัวแล้วพบว่าส่วนใหญ่สามีจะมีอำนาจเหนือภรรยา โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องสำคัญแต่ก็มีไม่น้อยเช่นกันที่สามีและภรรยามีความเสมอภาคในการตัดสินใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่และเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่วนแบบแผนการสมรสนั้นจะเป็นแบบคู่เดียวเมียเดียว (Monogamy) คือสามีหนึ่งคน ภรรยาหนึ่งคน มีบ้างเพียงส่วนน้อยที่เป็นแบบคู่เดียวมากเมีย (Polygyny) คือสามีหนึ่งคน มีภรรยาหลายคนแม้ว่าบทบัญญัติของศาสนาอิสลามจะกำหนดหรือเปิดโอกาสให้สามีหากภรรยาได้หลายคน แต่ไม่เกิน 4 คนก็ตาม

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ขยายเครือข่ายจากครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายแล้วจะพบว่าชุมชนแห่งนี้มีระบบเครือญาติที่ชัดเจน กล่าวคือ จะมีการนับญาติทั้งญาติตามความสัมพันธ์ทางสายเลือด และตามความสัมพันธ์จากการแต่งงาน แต่ให้ความสำคัญความสัมพันธ์ทางสายเลือดมากกว่า นอกจากการเป็นญาติทางสายเลือดและการแต่งงานแล้วยังมีการนับญาติโดยการสมมติ หรือความคุ้นเคย ซึ่งการนับญาติในลักษณะนี้บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถเป็นญาติกันได้เช่น ญาติร่วมน้ำสาบาน เป็นต้น ส่วนการสืบทอดหรือการนับญาติจะเป็นการนับญาติทั้งสองฝ่าย (Bilateral Descent) คือทั้งฝ่ายบิดาและมารดา นอกจากนี้ยังมีการนับญาติและการสืบทอดญาติต่างๆที่รู้ว่าร่วมบรรพบุรุษเดียวกัน (Ambilineal Descent) หรือพ่อแม่เป็นญาติกัน ระบบครอบครัวและเครือญาติดังกล่าวมีลักษณะหรือแบบแผน ซึ่งสามารถแสดงได้อย่างคร่าวๆ ดังแผนภาพ 6

แผนภาพ 6 ระบบครอบครัวและเครือญาติหมู่บ้านทุ่งมะปราง

ในการเรียกขานการนับญาติของชาวบ้านทุ่งมะปริงนั้นมีคำเรียกขานกันเป็นการเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น แต่อาจจะเรียกคล้ายๆ กับชุมชนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คำเรียกขานในการนับญาติที่ชุมชนแห่งนี้นิยมใช้กันมีดังต่อไปนี้

ทวด (ชาย)	เรียกว่า	แนะ
ทวด (หญิง)	เรียกว่า	แนะ
ปู่ ตา	เรียกว่า	โต๊ะบัน หรือโต๊ะชาย
ย่า ยาย	เรียกว่า	โต๊ะ
ลุง ป้า	เรียกว่า	หาว
น้ำ อ่า	เรียกว่า	จู หรือตุ
พ่อ	เรียกว่า	ปีะ
แม่	เรียกว่า	มะ
พี่ชาย	เรียกว่า	บัง
พี่สาว	เรียกว่า	ก๊ะ

อนึ่ง ในการเรียกขาน ลุง ป้า น้ำ อ่า จะมีการเรียนขานที่ค่อนข้างซ้ำซ้อนและอาจจะแตกต่างจากชุมชนมุสลิมอื่นๆ ยกตัวอย่างกรณีของครอบครัวที่มีพี่น้อง 11 คน ถ้าพ่อของ Ego เป็นคนที่ 5 Ego จะเรียกขานญาติดังนี้

คนที่ 1	เรียกว่า	หาว
คนที่ 2	เรียกว่า	โหลง
คนที่ 3	เรียกว่า	ง๊ะ
คนที่ 4	เรียกว่า	หลัง
คนที่ 5	เรียกว่า	พ่อของ Ego
คนที่ 6	เรียกว่า	ตา
คนที่ 7	เรียกว่า	เต๊ะ
คนที่ 8	เรียกว่า	ดำ
คนที่ 9	เรียกว่า	น๊ะ
คนที่ 10	เรียกว่า	จิ
คนที่ 11	เรียกว่า	ตุ จู

แต่การเรียกขานก็มีข้อยกเว้น คือ พี่คนโต จะเรียกว่า หาว (ลุง ป้า) ส่วนน้องคนสุดท้องจะเรียกว่า จู หรือตุ (น้ำ อ่า) เท่านั้น

การศึกษา

สถาบันการศึกษาในบ้านทุ่งมะปราง คือโรงเรียนบ้านทุ่งมะปราง ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ปัจจุบันเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครู 15 คน นักเรียน 144 คน (สถิติจากโรงเรียนบ้านทุ่งมะปราง ปี พ.ศ. 2541) จากการสำรวจการศึกษาของชาวบ้านนี้พบว่า มีระดับการศึกษาต่างๆ กัน ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับหรือสูงกว่าแต่ไม่ได้ศึกษาต่อในจำนวนนี้ แยกเป็น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	14 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	21 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7	6 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	16 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	12 คน
อนุปริญญา	4 คน
ปริญญาตรี (ในประเทศ)	3 คน
ปริญญาตรี (ต่างประเทศ)	1 คน
อิสลามศึกษา (ร.ร.เอกชนสอนศาสนาอิสลาม)	4 คน
- 2) ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ แยกออกเป็นระดับต่างๆ

ก่อนประถม	32 คน
ประถมศึกษาปีที่ 1-6	82 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	31 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ	13 คน
อนุปริญญา	4 คน
ปริญญาตรี	3 คน

อนึ่ง นักเรียนที่จบการศึกษาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนหนึ่งก็จะศึกษาต่อที่โรงเรียนเดิมอีกส่วนหนึ่งไปศึกษาต่อยังสถาบันอื่น เช่น โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางส่วนก็ศึกษาต่อทั้งสายอาชีพและสายสามัญ เช่น โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอหรือจังหวัด วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยเกษตรกรรม เป็นต้น

การสาธารณสุข

บ้านทุ่งมะปริงไม่มีสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน มีแต่สถานอนามัยประจำตำบล ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจัน ห่างจากชุมชนไปประมาณ 3 กิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่นิยมไปใช้บริการที่สถานอนามัยแห่งนี้ แต่จะไปใช้บริการที่โรงพยาบาลชุมชนอำเภอควนโดน ซึ่งอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 8 กิโลเมตร เหตุผลสำคัญที่ประชาชนไปใช้บริการโรงพยาบาลเพราะโรงพยาบาลมีแพทย์ พยาบาล และเครื่องมือพร้อมกว่าอนามัยประจำตำบล ประกอบกับระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับโรงพยาบาลไม่ไกลกันนัก อย่างไรก็ตามแม้ว่าในชุมชนจะไม่มีสถานอนามัยประจำหมู่บ้านแต่ก็มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นชาวบ้านที่ได้รับเลือกไปอบรมเพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านสาธารณสุขและการใช้ยาแผนปัจจุบัน สำหรับการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน

ส่วนเรื่องของโรคภัยต่างๆ ตามข้อมูล กชช.2ก. พบว่ามีประชากรของหมู่บ้านทุ่งมะปริงเป็นโรคขาดสารอาหาร โรคอุจจาระร่วง โรคบิด โรคฟัน และโรคในช่องปาก โดยเฉพาะโรคขาดสารอาหารและโรคในช่องปากมีค่อนข้างมากในวัยเด็ก อุบัติเหตุจากยานพาหนะก็มีไม่บ่อยจากการสำรวจในโรงเรียนพบว่า มีนักเรียนขาดสารอาหารประมาณ 25% และโรคในช่องปากประมาณ 30% สำหรับสาธารณสุขด้านอื่น เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ ชาวบ้านทุกครัวเรือนจะใช้น้ำจากประปาหมู่บ้านซึ่งรับน้ำมาจากฝายกั้นน้ำที่กั้นสายน้ำจากภูเขาทำให้มีน้ำใช้ตลอดปี แต่ชาวบ้านมักไม่ระวังเรื่องความสะอาด มักจะนำน้ำมาดื่มโดยไม่มีการต้มร้อนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคอุจจาระร่วง เป็นต้น

การคมนาคม

การคมนาคมในปัจจุบันของหมู่บ้านมีเฉพาะการคมนาคมทางบกโดยใช้เส้นทางสายหลักติดต่อกันภายนอก คือ ถนนสมันตรัฐวิถิ ซึ่งเป็นถนนลาดยางจากสามแยกควนสตอ-ชายแดนประเทศมาเลเซีย เป็นระยะทาง 22 กิโลเมตร โดยมีรถประจำทางรับจ้างเข้าออก 1 เที่ยวต่อชั่วโมง และรถจักรยานยนต์รับจ้าง ส่วนค่าบริการนั้นรถจักรยานยนต์รับจ้างจะแพงกว่ามาก ประชาชนจึงไม่นิยมใช้บริการ ในขณะที่รถประจำทางรับจ้างเข้าออกไม่ค่อยตรงเวลาก็ทำให้ประชาชนไม่นิยมใช้บริการเช่นกัน แต่ประชาชนจะใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ ชาวบ้านเกือบทุกครัวเรือนจะมีไว้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการสัญจรเข้าออกหมู่บ้าน

อาชีพและเศรษฐกิจ

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า ในหมู่บ้านมีลักษณะการประกอบอาชีพ แยกเป็นประเภทของอาชีพได้ดังต่อไปนี้

อาชีพทำสวน	52	ครัวเรือน	คิดเป็น 63.41%
อาชีพรับจ้าง	23	ครัวเรือน	คิดเป็น 29.39%
ทำนา	1	ครัวเรือน	คิดเป็น 1.22%
อาชีพค้าขาย	6	ครัวเรือน	คิดเป็น 7.20%

เป็นที่น่าสังเกตว่าแต่ละครัวเรือนมิได้ประกอบอาชีพเพียงอาชีพเดียวแต่จะประกอบอาชีพหนึ่งเป็นอาชีพหลัก และประกอบอีกอาชีพหนึ่งเป็นอาชีพเสริม เช่น ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก รับจ้างเป็นอาชีพเสริม หรือประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก ทำสวนเป็นอาชีพเสริม เป็นต้น

ปัจจัยการผลิตหลักคือที่ดินและแรงงาน หมู่บ้านทุ่งมะปรางมีพื้นที่ทำกินประมาณ 7,000 ไร่ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยเฉลี่ยแล้วประมาณครัวเรือนละ 8-12 ไร่ (พื้นที่บางส่วนเป็นของบุคคลภายนอก) โดยเป็นพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด รองลงมาคือทำสวนผลไม้และทำนายน้อยที่สุด ส่วนแรงงานซึ่งเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี มีจำนวน 278 คน ทั้งหมดเป็นแรงงานในหมู่บ้าน ไม่มีแรงงานจากภายนอกเข้ามา แต่แรงงานบางส่วนของหมู่บ้านมักออกไปทำงานรับจ้างในพื้นที่อื่นๆ เช่น ไปกรีดยางพารา ทำงานเรือประมง และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าแรงงานบางส่วนจะออกไปจากหมู่บ้านแต่ก็ไม่ทำให้แรงงานในหมู่บ้านขาดแคลนแต่อย่างใด ประชาชนในหมู่บ้านโดยเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนมีรายได้ประมาณ 15,000 บาท/ปี ถึง 20,000 บาท/ปี

การเมืองการปกครอง

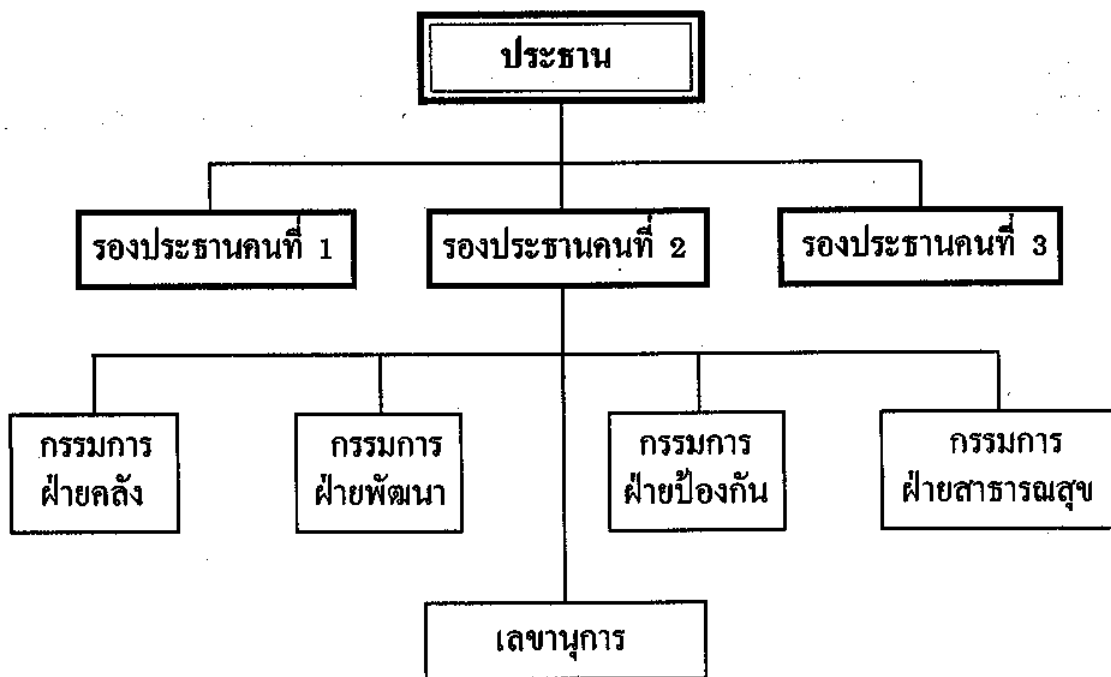
การเมืองการปกครองของหมู่บ้านทุ่งมะปราง นับตั้งแต่ นายคำ ปานจันทร์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านโดยการแต่งตั้งจากทางราชการได้เกษียณอายุราชการก็ปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนโดยการเลือกตั้ง ซึ่งทางราชการได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2520 ในการเลือกคราวนั้น มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 3 คน คือ นายอาด อูมา นายสน ปะดุกา และนายบุญสัน หมั่นเสี้ยน ผลปรากฏว่า นายอาด อูมา

ได้รับเลือกตั้ง จากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้นายอาด อูมา และนายสน ปะดุกา เป็นคู่แข่งทางการเมืองและด้านอื่นๆ กันตลอดมา หากนายอาดถือข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นายสนก็จะอยู่ฝ่ายตรงข้ามทันทีเป็นเช่นนี้เรื่อยมา จนกระทั่งนายอาด ได้เกษียณอายุในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จึงมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นในวันที่ 19 พฤษภาคม 2540 ครั้งนี้มีผู้สมัคร 3 คน คือนายรอตศักดิ์ เจาะคะ มีนายอาดเป็นผู้สนับสนุน นายปฏิวัติ ปะดุกา บุตรชายของนายสน และนายบุญสัน หลังเกิด ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่านายปฏิวัติ ได้รับเลือกตั้ง จากการสนทนากับชาวบ้านหลายท่านในชุมชนโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นหรือคนรุ่นหนุ่ม (อายุ 18-30 ปี) ต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าเขาต้องการเลือกคนหนุ่มรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (นายปฏิวัติ ปะดุกา อายุ 27 จบการศึกษาระดับ ปวส. และเคยทำงานในบริษัทเอกชนหลายบริษัท ในกรุงเทพฯ ก่อนที่จะลงมาสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ และเป็นผู้สมัครที่มีอายุน้อยที่สุด การศึกษาสูงที่สุดในหมู่ผู้สมัครด้วยกัน) ในการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า นายปฏิวัติ ได้รับการเลือกตั้ง และได้ปฏิบัติงานในฐานะผู้ใหญ่บ้านมาระยะหนึ่ง ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายก็เริ่มรุนแรงขึ้นตามลำดับ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างกล่าวหาและใส่ร้ายซึ่งกันและกันมีแบ่งฝ่ายแบ่งพวกกันอย่างชัดเจนก็มีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ (อายุ 15 - 25 ปี) วางตัวเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ก็วางตัวลำบากเพราะหากทำงานให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นฝ่ายนั้นอย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในหมู่บ้านก็เป็นแต่เพียงความคิดเห็นและวิธีการปฏิบัติที่ไม่ค่อยตรงกัน แต่ไม่มีการใช้ความรุนแรงหรือทำร้ายร่างกายแต่อย่างใด จากกรณีดังกล่าวเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานทำให้เด็กๆ ได้ซึมซับเอาพฤติกรรมดังกล่าวของพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เข้าไปจนบางคนบอกหรือระบุได้ว่า ตัวเองอยู่ฝ่ายใด โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 10-12 ปี ขึ้นไป

โครงสร้างการปกครองของชุมชน

การปกครองของหมู่บ้านในปัจจุบันเป็นการปกครองในรูปแบบคณะกรรมการเรียกว่า "คณะกรรมการหมู่บ้าน" ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโดยตำแหน่งและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งประธานคัดเลือกเป็นรองประธาน ส่วนกรรมการจะได้รับการเลือกสรรตัวจากที่ประชุมของประชาชนในหมู่บ้าน และมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การจัดองค์กรในรูปคณะกรรมการดังกล่าวมีโครงสร้างหรือรูปแบบดังแสดงไว้ใน แผนภาพ 7

แผนภาพ 7 โครงสร้างคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านทุ่งมะปริงชุดปัจจุบัน (สมัยเลือกตั้ง ปี 2540 มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1) นายปฏิวัติ	ประดุกา	ประธาน
2) นายตอเหตุ	หมาดทิ้ง	รองประธานคนที่ 1
3) นายคำริ	เจะดะ	รองประธานคนที่ 2
4) นายฮาเต็ม	โต๊ะดุสน	รองประธานคนที่ 3
5) นายหมาดอำหมาดตอแฝก	โต๊ะดุสน	กรรมการ
6) นายสุทสัน	ขุนพัน	กรรมการ
7) นายมะหะหมุด	สะหลี	กรรมการ
8) นายมะแอน	ปานกลาย	กรรมการ
9) นายรอมหลี	ทองแดง	กรรมการ
10) นายรัตดี	เจะเต็ม	เลขานุการ

นอกจากคณะกรรมการหมู่บ้านแล้วยังมีองค์กรทางสังคมอื่นๆ อีกหลายองค์กร เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มอาสาสมัครด้านกัญยาเสพติด และกลุ่มแรงงานเกษตร เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีบทบาทและรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น กลุ่ม

แม่บ้าน มีบทบาทที่ได้รับมอบหมายและการจัดองค์กรในรูป "คณะกรรมการ" ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้ง ดังรายชื่อต่อไปนี้

1) นางรอเบียะ	อูมา	ประธาน
2) นางสแบ๊ะ	สกุลตันต์	รองประธาน
3) นางมารีน่า	หลังเกตุ	เหรัญญิก
4) นางลำ๊ะ	หมั่นเระ	ปฏิคม
5) นางเจอะอัน	ขุนชี	ประชาสัมพันธ์
6) นางฮารีมีะ	สาติน	กรรมการ
7) นางซารีฟ๊ะ	หมัดกุล	กรรมการ
8) นางวิภา	หมาดทิ้ง	กรรมการ
9) นางอามีเนาะ	แวกาจิ	กรรมการ
10) นางค๊ะ	บิลายโห๊ะ	กรรมการ
11) นางอารีนา	เจอะคะ	กรรมการ
12) นางบิตะ	บิลายโห๊ะ	กรรมการ
13) นางมีน๊ะ	ทองแดง	กรรมการ
14) นางรอเบียะ	หมาดทิ้ง	กรรมการ
15) นางไซหนาบ	เจอะคะ	เลขานุการ

ในด้านการเมืองการปกครอง ประชาชนโดยทั่วไปมีความสนใจการเมือง และเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากพอสมควร ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือระดับประเทศ ตามระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยสังเกตได้จากการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมา (2540) ซึ่งมีผู้ไปใช้สิทธิ 85% หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2539 มีผู้ไปใช้สิทธิไม่น้อยกว่า 80% นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ชอบพูดคุย และถกเถียงเกี่ยวกับการเมืองเป็นประจำ โดยเฉพาะหลังจากละหมาดเสร็จแล้วที่มัสยิดและที่ร้านน้ำชาประจำหมู่บ้านในช่วงตอนเช้าและตอนเย็นแม้ว่าจะไม่อยู่ในช่วงเลือกตั้งก็ตาม สำหรับค่านิยมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านจะมี 2 ประเภท คือ ทั้งยึดตัวบุคคลและพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายและการปฏิบัติไม่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม (ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ของผู้วิจัย)

ศาสนา

ประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ร้อยเปอร์เซ็นต์ส่วนใหญ่จะยึดถือตามแนวทางของอิหม่ามซาฟีอี แต่มีบางส่วนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) และที่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันออกกลางจะยึดถือตามแนวทางของอิหม่ามบิลวาฮับ (วาฮาบี) ซึ่งไม่เน้นเรื่องพิธีกรรมโดยพยายามลดจารีตประเพณีและพิธีกรรมที่แปลกปลอมไปจากศาสนบัญญัติลงทำให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับการเรียกขานว่า "กลุ่มใหม่" หรือ "คณะใหม่" ในขณะที่บุคคลที่ยึดตามจารีตเดิมที่ปฏิบัติตามบรรพบุรุษได้รับการเรียกขานว่า "กลุ่มเก่า" หรือ "คณะเก่า" (กลุ่มใหม่/คณะใหม่ และกลุ่มเก่า/คณะเก่า เป็นการเรียกขานที่ผู้วิจัยใช้เรียกเอง) แม้แนวคิดและวิธีการที่แตกต่างกันทำให้ทั้งสองฝ่ายถกเถียงกันเพื่อหาข้อสรุปแต่ก็เป็นไปด้วยความสันติไม่มีความขัดแย้งใดๆ ต่างกลุ่มต่างก็ยึดถือตามแนวทางของตัวเอง ไม่ละเมิดสิทธิในเรื่องนี้ของแต่ละฝ่าย อย่างไรก็ตามผู้ที่ยึดถือแนวทางเก่าหรือแนวทางอิหม่ามซาฟีอีก็ยังยอมรับแนวทางนี้อยู่เหมือนเดิม และเป็นบุคคลกลุ่มใหญ่ของหมู่บ้านดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในหมู่บ้านนั้น มีสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือศาสนสถานที่สำคัญ 2 แห่ง คือ มัสยิดประจำหมู่บ้าน และบาลา (นาซีะ) โดยเฉพาะมัสยิดจะมีคณะกรรมการประจำมัสยิดเป็นผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วย

1) นายรอเจด	หมาดสา	(โต๊ะอิหม่าม)	ประธาน
2) นายอะหมาด	เจะดะ	(โต๊ะคอเต็บ)	รองประธาน
3) นายเลาะ	ปานกลาย	(โต๊ะบิหลัน)	รองประธาน
4) นายสมาน	หลังกุหล่า		กรรมการ
5) นายมาหมุด	ปลิส		กรรมการ
6) นายสหาก	ปุน่า		กรรมการ
7) นายหยอ	หมัดกุล		กรรมการ
8) นายยุคดิน	อูมา		กรรมการ
9) นายเด่น	สาและ		กรรมการ
10) นายสะอาด	หมาดสา		กรรมการ
11) นายอูหมาด	ละสัน		กรรมการ
12) นายอ่าอาด	โต๊ะละ		กรรมการ

13) นายหมาน	จะคะ	กรรมการ
14) นายบุกา	ปะดูลัง	กรรมการ
15) นายเหลบ	จะคะ	กรรมการ

บรรดาคณะกรรมการเหล่านี้ โต๊ะอิหม่าม โต๊ะคอเต็บ โต๊ะบิหลัน และโต๊ะครุถือเป็นผู้นำทางศาสนาที่สำคัญในหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันดังนี้

โต๊ะอิหม่าม	ทำหน้าที่เป็นผู้นำละหมาด นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำในด้านอื่นๆ ด้วย
โต๊ะคอเต็บ	ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงธรรมในวันสุกฺร์และวันสำคัญทางศาสนา
โต๊ะบิหลัน	ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศเชิญชวนละหมาดเมื่อถึงเวลาละหมาดและยังทำแทนคอเต็บได้ด้วย
โต๊ะครุ	เป็นผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี ทำหน้าที่ในการสอนอัลกุรอานและหลักปฏิบัติทั่วไปตามศาสนบัญญัติ แก่สมาชิกในหมู่บ้านทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ซึ่งในหมู่บ้านมีโต๊ะครุ 3 ท่าน คือ นายอะหมาด จะคะ และนายกอดาย จะคะ และนายนำจุตดิน มาลินี

ประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติในชุมชน

ประเพณี พิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนล้วนแล้วแต่สอดคล้องและเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นหลัก แม้จะมีบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดูและพุทธแต่ก็เป็นไปในลักษณะผสมผสานจนแยกไม่ออก เช่น การเกิด การตาย การแต่งงาน การทำบุญวันสำคัญ การเข้าสู่นิต และการถือศีลอด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมหรือหลักปฏิบัติอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น การละหมาด การกล่าวสลาม การเรียนแจก (การอ่าน-เขียนอัลกุรอานและเรียนรู้หลักปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ) ซึ่งรายละเอียดของประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมเหล่านี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป